

รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตย From of Political Behavioral Expression of Citizen According to Democratic Way of Life

พิกุล มีมานะ¹ และ ร.ต.ต.ดร.สนุก สิงห์มาตร²
Pikul Meemana¹ and Pol.Sub.Lt. Dr. Sanook Singmatr²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาถึงรูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเอกสาร ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจาก หอสมุดต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล การศึกษานำร่องซึ่งเป็นการพัฒนากรอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวของเนื้อหาสาระ และทำการตรวจสอบกรอบความคิดให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะพฤติกรรมแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจรวมทั้งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดจากความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาล

คำสำคัญ: รูปแบบ, พฤติกรรม, การแสดงออกทางการเมือง

Abstract

¹ นักศึกษา ร.ป.ด. (รัฐประศาสนศาสตร์) คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
Corresponding email; chokooon@gmail.com

² อาจารย์พิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

This research is to study Model and behavioral characteristics, expression of citizen political democracy. The instrument used in the research was this study is a study of document research. The study of concepts, the theory and research related to political behavior in accordance with democracy from libraries and electronic media with a variety of methods, starting with the method of logical thinking, pilot study which is to develop a framework approach from theory foundation. The review of the literature related to finding the right balance of substance and investigate the concept to have more credibility by way of integrating various methods. The study found that Model and behavioral characteristics, expression of citizen political democracy means the actions of individual expression that conveys or about politics in various styles. Including the process of thinking, decision making as well as any action, the willingness of the individual media to politics, participation in political activities, the decision involved in the practice and responsible for projects or activities that are related to politics, such as the political demands, political support, push the public policy and anti-government.

Keywords: Form, Behavior, Political Expression

บทนำ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่ทั่วโลกต่างยอมรับว่าเป็นระบอบการปกครองโดยคนส่วนใหญ่ที่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนและเป็นการปกครองที่คำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนมากที่สุด ดังคำกล่าวของท่านประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาอับราฮัม ลินคอล์น (Abraham Lincoln) ได้ให้คำนิยามของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ที่ได้รับการยอมรับและนำไปอ้างอิงกันอย่างกว้างขวางว่า “การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน” (government of the people, by the people, and for the people) ความหมายของการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยดังกล่าว อำนาจอสูงสุดหรืออำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยประชาชนทำหน้าที่ปกครองตนเองโดยตรง (Direct Democracy) นั้น เป็นอุดมคติ เพราะในทางปฏิบัตินั้นไม่สามารถกระทำได้ จึงเกิดรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบผู้แทน (Indirect Democracy or Representative government) โดย

ประชาชนเลือกผู้แทนขึ้นทำหน้าที่แทนตน แล้วผู้แทนเหล่านั้นมีหน้าที่ร่วมกันกำหนดทั้งผู้ปกครอง (รัฐบาล) นโยบาย และวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย ซึ่งเป็นหลักการและกระบวนการทางการเมืองการปกครองที่สอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาธิปไตยตามคำนิยามของอับราฮัม ลินคอล์น (ประหยัด หงส์ทองคำ. 2539 : 13) การที่ประชาชนทำหน้าที่ปกครองด้วยตนเองโดยตรง หรือการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่แทนตนนั้น เป็นกลไกที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้กระบวนการทางการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยทุกกระบวนการ ทุกระดับ และทุกมิติ ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยที่ประชาชนต้องมีคุณสมบัติที่เอื้อหรือสนับสนุนต่อหลักการประชาธิปไตย เช่น มีความสนใจ กระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง หรือติดตาม ควบคุม และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลอย่างจริงจัง เป็นต้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การเมืองเป็นเรื่องของทุกคน” ที่กล่าวว่าชีวิตมนุษย์ทุกรูปทุกนามไม่ว่ามนุษย์นั้นจะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากอิทธิพลอำนาจ หรือแรงกระทบกระเทือนของการเมืองได้ ไม่ว่ามนุษย์จะเข้าไปในลักษณะหรือกระบวนการในการเมืองหรือไม่ก็ตาม พฤติกรรมของมนุษย์ย่อมเกี่ยวหรือผูกพันกับการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (จรรยา สุภาพ. 2514 : 1) ส่งผลให้เกิดการแสดงออกทางการเมือง (Political Participation) ซึ่งเป็นหัวใจของการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ตลอดทั้งได้รับการตอบสนองเอาใจใส่จากนักการเมือง องค์กรทางการเมืองที่มาจากการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นทำให้ประชาชนได้หันมาสนใจในเรื่องการเมืองการปกครองมากยิ่งขึ้นจากนั้นก็เข้าไปมีส่วนในการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนมากขึ้น ประชาชนได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเมืองการปกครองโดยเฉพาะในระบบประชาธิปไตย ได้รับอรรถประโยชน์สูงสุดจากการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย หรือที่เรียกอีกประการหนึ่งว่า “ประชาธิปไตยกินได้” (สนุก สิงห์มาตร. 2559 : 31-32)

ปัจจุบันพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนถูกมองว่าราษฎรที่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อย การเข้าถึงสื่อมวลชนก็น้อย การพัฒนาเป็นสังคมเมืองก็ต่ำ สิ่งเหล่านี้ก็คือ ข้อจำกัดของการแสดงออกทางการเมืองที่สำคัญ เช่น ภาวะทางเศรษฐกิจหรือการครองชีพ บางครั้งฐานะทางเศรษฐกิจดีและความมั่งคั่งจะมีโอกาสเป็นประชาธิปไตยได้มากกว่าประเทศที่ยากจน ในขณะเดียวกันความยากจนราษฎรเองจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย แต่ถ้าความยากจน ความขาดแคลนและเดือดร้อนทางเศรษฐกิจมีมากเกินไปจนอยู่ในภาวะเกินทนแล้ว อาจจะผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นก็ได้ แต่นับจากหลังปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา เมื่อประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยเพิ่มมากขึ้น มีการเข้ามาส่วนร่วมทางการเมืองทุกระดับขึ้นมากขึ้น แต่ถึงกระนั้นก็ยังพบว่าบทบาทการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองในระบบประชาธิปไตยยังขาดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมแบบจริงจังและขาดความศรัทธาต่อประชาธิปไตยอย่าง

แท้จริง ที่จะรักษาและวางแผนประชาธิปไตยที่จะไม่ให้ใครคนใดคนหนึ่งมาแย่งชิงเอาไปจากประชาชนได้ (กรรณิกา ชมดี. 2544: 39)

จากเหตุผลข้างต้นทำให้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยที่ถือว่ามีความตื่นตัวทางด้านการเมืองมากพอสมควรในช่วงที่ผ่านมา รวมทั้งได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองในหลายครั้งเพราะมีความเห็นว่าการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองนั้นเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยซึ่งเป็นตัวชี้วัดถึงระบอบการปกครองได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์กรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตของการวิจัยคือการค้นหากลอบแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย เป็นการศึกษาเนื้อหาเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเอกสาร (Document Research) ซึ่งได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยจากห้องสมุดต่างๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

ระเบียบวิธีดำเนินการ

บทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเริ่มพัฒนาเนื้อหาสารเป็นกรอบแนวคิดจากการศึกษาจากปรากฏการณ์ (Phenomena) (Kenaphoom. 2014A : 49-51) เป็นการเบื้องต้น จากนั้นทำการพัฒนาด้วยวิธีการที่หลากหลายเริ่มต้นจากวิธีการคิดเชิงเหตุผล (Kenaphoom. 2014B : 1-19) การศึกษานำร่อง (Pilot study) ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นการพัฒนากลอบแนวคิดจากทฤษฎีฐานราก (Kenaphoom. 2015) ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อหาความลงตัวของเนื้อหาสาระ

(Kenaphoom. 2014D) และทำการตรวจสอบกรอบความคิดให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นโดยวิธีการบูรณาการระเบียบวิธีที่หลากหลาย (Kenaphoom. 2013 : 169–185) จากการดำเนินการดังกล่าวผู้เขียนจึงขอเสนอเชิงพรรณนาความและการแสดงเป็นแผนภาพประกอบ

ผลการศึกษาพบว่า

จากการศึกษาถึงงานเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตยซึ่งได้แบ่งหัวข้อการศึกษาค้นคว้าออกเป็น 2 ส่วนคือ พฤติกรรมทางการเมืองของพลเมืองและการแสดงออกทางการเมืองของพลเมืองเป็นเบื้องต้นก่อนเพื่อง่ายต่อการค้นคว้า ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการแสดงออกทางการเมืองของพลเมือง

การแสดงออกทางการเมืองนั้น มีความหมายที่คล้ายกันกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองแต่อาจจะมีความหมายที่กว้างกว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองก็ได้ การที่ประชาชนจะตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งระบบนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ทั้งปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นคุณลักษณะภายในด้านบุคคล และกลุ่มคน ซึ่งเป็นการรับรู้ข้อมูลที่เกิดขึ้นจากภายนอก ดังมีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้คือ สุนุก สิงห์มาตร (2559 : 9) ได้กล่าวว่า การแสดงออกทางการเมือง หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ ยังผลการกระทำนั้นถึงรัฐบาลหรือผู้นำทางการเมือง ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ สอดคล้องกับ สุเมธ ทรายแก้ว (2536 : 20 - 21) กล่าวว่า สำหรับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนั้นยังมีปัจจัยหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่ 1) อายุ และเพศ 2) สถานภาพในครอบครัว 3) ระดับการศึกษา 4) สถานภาพทางสังคม 5) อาชีพ 6) รายได้และทรัพย์สิน และ 7) ระยะเวลาในท้องถิ่นและสถานภาพการทำงาน รวมทั้ง สุเมธ แสงนิมนวล (2546 : 56) ได้กล่าวถึง Raven and Rubin ได้ชี้ให้เห็นว่า ความรู้ ความเข้าใจที่มีต่อบุคคล กลุ่ม หรือโครงการ มีความสำคัญอย่างมากที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมขึ้นมา ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า **การแสดงออกทางการเมือง** หมายถึง กระบวนการทางความคิด การตัดสินใจรวมทั้งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ

2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมทางการเมือง

พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือการที่แสดงออกทางกล้ามเนื้อ ความคิดและความรู้สึกเพื่อตอบสนองสิ่งเร้า พฤติกรรมจัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่อินทรีย์เป็นผู้กระทำทั้งที่แสดงออกมาให้เห็น

รวมทั้งที่ซ่อนเร้นไว้อยู่ภายใน และพฤติกรรมนั้นบุคคลอื่นสามารถสังเกตเห็นได้ชัด เช่น การนอน การเคลื่อนไหว อิริยาบถและกิริยาท่าทางต่าง ๆ จัดเป็นพฤติกรรมภายนอก ส่วนการกระทำภายในบุคคล ซึ่งผู้อื่นไม่สามารถรับรู้ หรือสามารถสังเกตได้โดยตรง แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมทางการเมืองมีนักวิชาการหลายคน ท่านได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความหมายของพฤติกรรมทางการเมืองโดยจะหยิบมากล่าวอ้างดังต่อไปนี้ จักรพันธ์ วงษ์บุรณาวาทย์ (2543: 120) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกทางการเมือง ซึ่งการแสดงออกจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ทางการเมือง (Political socialization) หรือความสำนึกทางการเมืองของคนในชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมือง (Political culture) และความสนใจของคนในชาติด้วย สอดคล้องกับ ฐปนรรต พรหมอินทร์ (2549: 9) กล่าวว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การแสดงออกของบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลที่ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การจัดสรรแบ่งปันสิ่งที่มีคุณค่าเพื่อสังคม เช่น พฤติกรรมของคณะรัฐมนตรี พฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พฤติกรรมการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงทางการเมือง พฤติกรรมของสมาชิกพรรคการเมือง พฤติกรรมของกลุ่มผลประโยชน์และ พฤติกรรมของกลุ่มกดดันต่างๆ เป็นต้น และสอดคล้องกับ วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2548: 14) พฤติกรรมทางการเมือง คือ การแสดงออกและความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของมนุษย์ เป็นพฤติกรรมตอบสนองต่อกระบวนการทางการเมืองที่มีอยู่ในแต่ละระบบการเมือง อีกนัยหนึ่ง พฤติกรรมทางการเมืองของบุคคลเป็นการแสดงออกทางการเมืองอันเป็นผลมาจากความรู้สึกนึกคิดทางการเมืองของแต่ละบุคคลที่มีต่อ “ระบบการเมือง” รวมทั้ง จิรโชค วีระสัย (2538: 120) พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมเชิงการเมือง ไม่ว่าโดยความคิดเห็น ศรัทธา หรือด้วยการกระทำ และ วรพล วัฒนกุล (2554: 8) พฤติกรรมทางการเมือง ในความหมายอย่างกว้างคือ การแสดงออกหรือไม่แสดงออกซึ่งการกระทำของปัจเจกบุคคล หรือกลุ่มต่อระบบการเมืองที่ดำรงอยู่เกี่ยวกับเรื่องของอำนาจ ผลประโยชน์ และการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ เช่น การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาล

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการแสดงออกทางการเมือง หมายถึง การกระทำที่แสดงออกของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงหรือที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในลักษณะต่าง ๆ รวมไปถึงกระบวนการทางความคิด การตัดสินใจรวมทั้งการกระทำใด ๆ ก็ตามที่เกิดโดยความเต็มใจของปัจเจกบุคคลที่สื่อถึงการเมือง การเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง การตัดสินใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และรับผิดชอบในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง เช่น การเรียกร้องทางการเมือง การสนับสนุนทางการเมือง การผลักดันนโยบายสาธารณะและการต่อต้านรัฐบาล

ดังนั้นจึงขอนำเสนอกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การเรียกร่องทางการเมือง

การเรียกร่องทางการเมืองเป็นแนวคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) มีการให้นิยามความหมายแตกต่างกันออกไปซึ่งลักษณะพื้นฐานที่เห็นร่วมกันคือ ขบวนการทางสังคมเป็นปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืนระหว่างผู้มีอำนาจในสถาบันทางสังคมกับผู้ที่ท้าทาย ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองเพราะขบวนการทางสังคมเป็นเรื่องราวของการระดมมวลชน (Tilly, 1985 อ้างใน ประภาส ปิ่นตบแต่ง, 2539) ดังนั้นวิชาการได้ให้ข้อเสนอไว้ อาทิ ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2545) ให้คำจำกัดความของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) ว่าเป็น การกระทำการรวมหมู่ที่มีจุดมุ่งหมายหรือมีผลเปลี่ยนแปลงสังคมในทางสร้างสรรค์ ในระยะเริ่มแรกผู้ร่วมขบวนการอาจจะไม่มีจุดมุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงสังคมก็ได้ แต่เมื่อขบวนการมีความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้นมีการขยายตัวออกไปหรือมีความยั่งยืน ซึ่งอาจจะนำไปสู่การเปลี่ยนระบบค่านิยม (Values) สถาบัน (Institutions) และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มสังคมต่างๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้โดยการเข้าร่วมขบวนการของประชาชนส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงตัวผู้เข้าร่วมได้เป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวและจิตสำนึกทางการเมืองพร้อมไปกับการปรับเปลี่ยนโลกทัศน์ มิติทางการเมือง บทบาทของตนเองในสังคมและในจักรวาล ผ่านกิจกรรมต่างๆ ในขบวนการทางสังคม เช่น การเดินขบวน การสร้างเครือข่ายระหว่างกัน เป็นต้น สอดคล้องกับ สิริพรรณ นกสวน และ ม.ร.ว.พยุหธิศา ญ ชุมพล (อ้างใน คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย, 2550) กล่าวถึงความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Movements) คือ การเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลจำนวนมากพอสมควรเข้าด้วยกันเป็นผู้กระทำการรวมหมู่ (a collective actor) โดยปัจเจกบุคคลเหล่านั้นเข้าใจว่าตนมีประโยชน์ร่วมกัน หรือโดยทั่วไปจะมีความเป็นตัวตนหรืออัตลักษณ์ (identity) เดียวกัน ซึ่งขบวนการทางสังคมมีความแตกต่างจากผู้กระทำการรวมหมู่ประเภทอื่นๆ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ (interest groups) กลุ่มผลักดัน (pressure groups) โดยแตกต่างกันตรงที่ใช้หรือว่าจะใช้การระดมมวลชน (mass mobilization) เป็นเครื่องมือในการสร้างอำนาจกดดันสังคม และมีความแตกต่างจากการรวมหมู่ (collectivities) อื่นๆ เช่น สมาคมอาสาสมัคร (Voluntary associations) หรือสโมสร (clubs) แตกต่างกันตรงเป้าหมายหลักในการปกป้องหรือเปลี่ยนแปลงสังคม รวมทั้งเรื่องฐานะของกลุ่มในสังคมเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ชาร์ล ทิลลี (อ้างถึงใน วิริยะ สว่างโชติ, 2548) กล่าวว่า มี 3 องค์ประกอบสำคัญ ๆ คือ หนึ่ง มีความมุ่งมั่นต่อประเด็นที่เคลื่อนไหวให้สาธารณชนรับรู้ สอง มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่น หรือมีรูปแบบขององค์กรเฉพาะ

และสามให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ทั้งในกลุ่มและจากสาธารณะ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่จำเป็นต้องแยกตัวเองออกจากระบบการเมือง แต่สามารถร่วมกันได้ ฉะนั้นการเคลื่อนไหวทางสังคมบางครั้งก็อาจจะซ้อนทับ แทรก หรือปะปนไปกับปรากฏการณ์ทางการเมือง และอื่นๆ รวมทั้ง Turner and Killian (1957: 308) ได้ให้ความหมายว่าเป็นการรวมกลุ่มปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนร่วม และ Lyman (1995: 115) ได้กล่าวว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหมายความว่า กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต บรรทัดฐานของสังคม เพื่อบรรลุเป้าหมายไม่เฉพาะการปฏิรูปทางสังคมเศรษฐกิจและการเมืองเท่านั้น แต่ยังมุ่งหวังที่จะบรรลุเป้าหมายในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและสิทธิส่วนบุคคล ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า **การเรียกร้องทางการเมือง** หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและมีการเข้าร่วมกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือยับยั้งการเปลี่ยนแปลงสังคม บรรทัดฐานของสังคม หรือในกลุ่มที่ตนเองมีส่วนร่วมและวิธีการเคลื่อนไหวที่สำคัญคือเน้นที่การระดมมวลชน รวมทั้งกิจกรรมเชิงสาธารณะมากกว่าการใช้กลไกในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน เช่น การร้องทุกข์ การร้องเรียน การเรียกร้อง การยื่นข้อเสนอ หรือการเคลื่อนไหวกดดันทางการเมือง

2. การสนับสนุนทางการเมือง

ในเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงการสนับสนุนทางการเมืองไว้มากมาย อาทิ ลิซิดีร์ เวคิน (2552) กล่าวว่า มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม มีการสถาปนาชุมชนการเมือง และการสถาปนารัฐ โดยมีระบบการเมืองที่แตกต่างกันแล้วแต่สังคม ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยหรือรัฐบาลในการวิเคราะห์การเมืองแบบระบบ (Systems theory) จะมองอยู่ที่ 3 หน่วยของการเมือง หน่วยแรกได้แก่ ชุมชนทางการเมือง (Political community) หน่วยที่สองได้แก่ ระบอบการปกครองซึ่งเกิดจากระบบการเมือง (Political regime) และหน่วยที่สามได้แก่ ผู้ใช้อำนาจอธิปไตยหรือรัฐบาล หรือเจ้าหน้าที่การเมือง (Political authorities) สังคมที่อยู่ร่วมกันโดยสงบสุขจะให้การสนับสนุนต่อทั้ง 3 หน่วย อันได้แก่ การสนับสนุนต่อชุมชนทางการเมือง กล่าวคือ ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ยังคงคิดว่าตนเองนั้นเป็นประชาชนของชุมชนการเมืองนั้นโดยจะไม่มีเปลี่ยนแปลงเป็นอื่น ในส่วนที่สองคือการสนับสนุนต่อระบอบการปกครอง สอดคล้องกับสตรีกับการเมือง (2551 : 7) กล่าวว่า ผู้สนับสนุนทางการเมือง อันประกอบด้วย 1) การสนับสนุนจากครอบครัว เช่น พ่อ แม่ สามี ลูก และญาติ ในการสร้างความเชื่อมั่นขวัญกำลังใจ และแบ่งเบาภาระและความรับผิดชอบบางส่วนของผู้หญิง 2) การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ เช่น ชุมชน สมาชิก กลุ่มและเพื่อนบ้าน ในการเป็นฐานเสียงที่ดีในการเลือกตั้งและเป็นหน่วยสนับสนุนข้อมูล ข้อมูลต่างๆ อันเป็น

ประโยชน์ต่อการปฏิบัติงาน 3) การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเมืองระดับสูง ไม่ว่าจะเป็นการได้รับการสนับสนุน ส่งเสริมจากหัวหน้าพรรคการเมืองหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับต่างๆ 4) การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง เนื่องจากการทางการเมืองจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความกลมเกลียว ความผูกพันและการเกื้อกูลกันระหว่างเพื่อนนักการเมืองในการทำงานการเมือง 5) การสนับสนุนจากสื่อมวลชนทุกระดับ เนื่องจากสื่อมวลชนเป็นเหมือนผู้ส่งต่อสารระหว่างนักการเมืองกับประชาชนในพื้นที่ ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องสร้าง สัมพันธภาพที่ดีกับสื่อมวลชนทุกระดับทุกประเภท และ 6) การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินหรือผู้อุปถัมภ์ เนื่องจากการทางการเมืองบางครั้งต้องใช้เงิน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักการเมืองหญิงจะต้องได้รับการสนับสนุนทางการเงิน งบประมาณจากผู้สนับสนุนด้านการเงิน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาความเหมาะสมของผู้ให้การสนับสนุนด้านการเงินด้วยเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า **การสนับสนุนทางการเมือง** หมายถึง การสนับสนุนทางการเมืองกลุ่มต่างๆ ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องโดยการสนับสนุนทางการเมืองเป็นการกระทำที่เกื้อหนุน การเกื้อหนุนในทางบวกจะมีขึ้นเมื่อระบบการเมืองตอบสนองความต้องการของคนกลุ่มนั้น ซึ่งการสนับสนุนทางการเมืองอาจอยู่หลายรูปแบบ เช่น การสนับสนุนจากครอบครัว การสนับสนุนจากผู้สนับสนุนในพื้นที่ การสนับสนุนจากบุคคลในระดับสูง การสนับสนุนจากเพื่อนนักการเมือง การสนับสนุนจากสื่อมวลชนหรือการสนับสนุนจากผู้สนับสนุนทางการเงินหรือผู้อุปถัมภ์

3. การผลักดันนโยบายสาธารณะ

ในเรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงการผลักดันนโยบายสาธารณะ ได้เช่น มยุรี อนุมานราชธน (2547: 39 - 40) เสนอว่าประเด็นองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายสาธารณะเพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ในองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้ 1) ปัจจัยแวดล้อมทางนโยบาย (policy environment factors) มีปัจจัยจำนวนมากที่ประกอบกันเข้าเป็นสภาพแวดล้อมได้กำหนดขอบเขตของการกำหนดนโยบาย ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้ผู้กำหนดนโยบายต้องตัดสินใจไปในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามข้อจำกัดหรือเงื่อนไขนั้น ๆ ผู้กำหนดนโยบายต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ (Environment factors) ที่สังคมหนึ่ง ๆ มีอยู่ด้วยเพราะปัจจัยที่กล่าวถึงมีอิทธิพลอย่างมากต่อการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถจำแนกประเภทของปัจจัยออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ ปัจจัยแวดล้อมภายนอกกระบวนการเมือง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และปัจจัยแวดล้อมภายในการเมือง ได้แก่ ปัจจัยเกี่ยวกับการเมือง ผู้นำ จิตวิทยาการบริหาร 2) รัฐในฐานะผู้กำหนดนโยบายรัฐ (state) หมายถึงชุมชนทางการเมืองที่ประชาชนร่วมกันสร้างขึ้นเพื่อให้พ้นจากการควบคุมของรัฐบาลอื่น ๆ ชุมชนนี้มีดินแดนและประชากรแน่นอน และมีสถาบันที่ใช้อำนาจอธิปไตยทำหน้าที่แทนรัฐ และมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดกฎเกณฑ์บังคับใช้กับประชาชนทุกคนได้ 3)

ผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะนอกจากสถาบันหลัก ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ ซึ่งมีหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจกำหนดนโยบายอย่างเป็นทางการแล้ว (Office policy making) ยังมีผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะอย่างไม่เป็นทางการ (Unofficial policy making) ได้แก่ กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง และประชาชนทั่วไป ซึ่งไม่มีอำนาจตามรัฐธรรมนูญในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย กลุ่มแรกกลุ่มผลประโยชน์ (Interest group) หมายถึง กลุ่มคนที่มีแนวคิดพื้นฐานชีวิต ฐานะที่เหมือนหรือคล้ายกัน หรือมีอาชีพเดียวกัน สมาชิกรวมกันเป็นครั้งคราว หรือสม่ำเสมอเพื่อเรียกร้องและปกป้องผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเพื่อเรียกร้องจากผู้มีอำนาจตัดสินใจในสังคมปัจจุบัน กลุ่มผลประโยชน์ที่สมาชิกรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องผลประโยชน์ต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจมีจำนวนมาก กลุ่มที่ 2 พรรคการเมือง (Political parties) หมายถึง องค์การถาวร ที่รวบรวมประชาชนให้เข้ามาเป็นสมาชิกพรรคโดยสมัครใจจากชุมชนระดับท้องถิ่นจนถึงระดับชาติ ประสานประโยชน์ของสมาชิกพรรคและแสวงหาอำนาจทางการเมืองตามวิถีทางที่รัฐธรรมนูญกำหนดในระบบการเมืองทุกระบบ เป็นช่องทางให้ประชาชนแสดงออกและทำการรวบรวมข้อเสนอต่าง ๆ เข้าสู่ระบบ กลุ่มที่ 3 ประชาชนทั่วไป (Individual citizen) ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประชาชนทั่วไปมักไม่ได้รับความสำคัญให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกกฎหมาย แต่ในความเป็นจริง การกำหนดนโยบายมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้กระบวนการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายรอบคอบยิ่งขึ้น ลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจซึ่งถือว่าเป็นการสร้างฉันทามติในการสร้างข้อตกลงร่วมกัน และกลุ่มที่ 4 สื่อมวลชน (mass media) ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ สื่อมวลชน คือ ข้อต่อที่สำคัญในการเชื่อมโยงผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ให้ก้าวมาอยู่บนฐานแห่งการรับรู้เดียวกัน ทั้งในเรื่องของสถานการณ์ ความเป็นไปที่เปิดเผยหรือถูกซ่อนเร้น เรื่ององค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในการคลี่คลาย รวมถึงเกาะติดกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดนโยบายสาธารณะให้เป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรม ยังรวมไปถึงการทำหน้าที่ตรวจสอบติดตามนโยบายต่าง ๆ สอดคล้องกับ เดชรัต สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลาการ และ ปัดพงษ์ เกษสมบุรณ์ (2545:14) เสนอว่า นโยบายสาธารณะอาจเกิดและดำเนินไปได้โดยฝ่ายต่าง ๆ ในสังคมโดยไม่จำเป็นต้องได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการจากรัฐบาล เพราะนโยบายสาธารณะก็คือ “ทิศทางหรือแนวทางที่สังคมโดยภาพรวมเห็นว่าหรือเชื่อว่าควรที่จะดำเนินการไปในทางนั้น” ซึ่งทิศทางหรือแนวทางนั้นอาจเกิดขึ้นมาจากความริเริ่มของรัฐบาล ของภาคเอกชน หรือของภาคประชาชนก็ได้ โดยที่หัวใจสำคัญของนโยบายสาธารณะ แต่อยู่ที่ “กระบวนการ” ของการดำเนินการให้ได้มาซึ่งนโยบายสาธารณะมากกว่า โดยกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะที่ดีต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสังคม เข้ามาทำงานร่วมกัน โดยร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารความรู้ต่าง ๆ ร่วมกำหนด

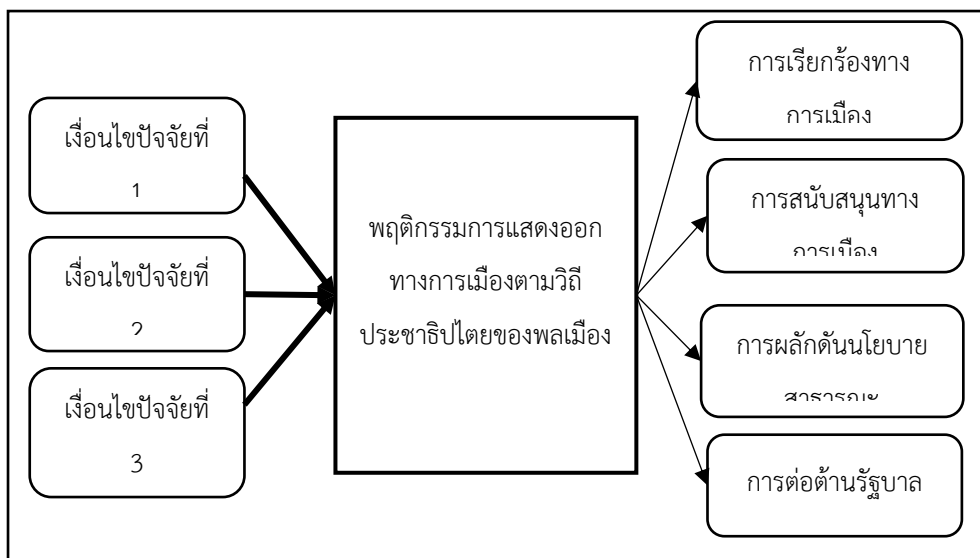
ทิศทางหรือแนวทางของนโยบายสาธารณะร่วมดำเนินการตามนโยบายเหล่านั้น และพัฒนาต่อเนื่อง รวมทั้งงานวิชาการของ ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์ (2544:4) กล่าวถึงผู้กำหนดประเด็นทางนโยบายสามารถมีได้หลากหลาย แต่ที่สำคัญได้แก่ รัฐบาล และ สื่อมวลชน ในกรณีของประเทศไทย จะมีอิทธิพลของกลุ่มผลประโยชน์ทางธุรกิจ นักวิชาการชั้นแนวหน้า และองค์กรระหว่างประเทศ และ Wallack (1993) ได้กล่าวถึงการผลักดันนโยบาย (Media Advocacy) ว่าเป้าประสงค์ของการทำนั้นคือใช้สื่ออย่างมีกลยุทธ์ เพื่อกดดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางนโยบายเพื่อสังคม โดยองค์ประกอบที่สำคัญ 3 นั้นได้แก่ การกำหนดวาระ (Setting Agenda: framing for access) การกำหนดประเด็นให้เกิดการอภิปราย (Shaping the debate: framing for content) และขั้นตอนสุดท้ายคือการผลักดันนโยบาย (Advancing the policy) หรือ Amidei (1991) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของการผลักดันนโยบายว่า การผลักดันนั้นอยู่บนรากฐานของความเชื่อที่เรารู้สึกว่าทุกคนต่างมีสิทธิเท่าเทียมกัน การผลักดันนโยบายนั้นจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อกล่าวถึงสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จำเพาะหรือเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจ ผลประโยชน์ที่ได้จากการผลักดันนโยบายนั้นต้องตกเป็นผลประโยชน์ต่อคนกลุ่มใหญ่ในสังคม และเป็นการตรวจสอบว่าสถาบันนั้นยังทำหน้าที่ได้ตามที่มันควรจะเป็นอยู่หรือไม่ ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า **การผลักดันนโยบายสาธารณะ** เป็นการกดดันที่ช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนในสังคมและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม โดยจะเกิดจากการที่เกิดการเรียกร้องผ่านสื่อโดยใช้ข้อมูลเพื่อกดดันหรือทำให้เกิดทิศทางของการเปลี่ยนแปลงนโยบายอันก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับชาติในขณะเดียวกันในการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นก็จะมาจากหลายๆ ระดับทั้งในระดับชุมชนในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับผู้นำทางความคิด

4. การต่อต้านรัฐบาล

เรื่องดังกล่าวนี้ ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงการต่อต้านรัฐบาล ไว้อาทิ วันชัย วัฒนศัพท์ (2547 ก: 16) ให้ความหมายไว้ว่า ความไม่ลงรอยกันหรือสภาวะ ที่ไม่เห็นพ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิปักษ์ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมาจากวัตถุประสงค์ที่ไม่สามารถเข้ากันได้ ความไม่ลงรอยกันทางด้านความต้องการ ความปรารถนา ค่านิยม ความเชื่อ และทัศนคติ สอดคล้องกับ Chistman (1991) กล่าวว่าความไม่แน่นอนเป็นผลมาจากการประเมินสภาพการณ์ ที่ไม่ชัดเจน ขาดแนวทางในการประเมิน ไม่คุ้นเคยเกิดความขัดแย้งกันมากกว่าที่จะรับรู้และเดาผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นได้ การที่คนเราไม่สามารถคาดคะเนได้ว่าการเลือกทางเลือกอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ผลลัพธ์จะเกิดขึ้นในรูปใด ภาวะของความไม่แน่นอนย่อมเกิดขึ้น สอดคล้องกับ อรุณ รักธรรม (2525 : 233) ได้ให้ความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลง เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชน เนื่องจากโลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิทยาการต่าง ๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะส่งผล

กระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นภายในองค์กร เพื่อปรับปรุงให้ธุรกิจเหล่านั้นสามารถอยู่รอดและ
แสวงหากำไรต่อไปในอนาคตได้ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์กรย่อมจะต้องมีผลกระทบต่อบุคคลต่าง
ๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องอยู่ในองค์กรด้วย ตลอดทั้ง สมยศ นาวิกาน (2538 : 332) ได้กล่าวถึงอุปสรรคสำคัญ
ของการใช้นโยบายเป้าหมาย หรือวิธีการปฏิบัติงานใหม่ ๆ คือ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงของสมาชิก
ขององค์กรและการรับรู้ จุดอ่อนของข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลง ดังนี้ 1) ความไม่แน่นอนของ
ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลง สมาชิกขององค์กรจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะพวกเขาต้องการ
หลีกเลี่ยงความไม่แน่นอน 2) ความไม่เต็มใจเสียผลประโยชน์ที่มีอยู่ ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งที่
มีประโยชน์ต่อองค์กรโดยรวม การเปลี่ยนแปลงอาจมีผลกระทบในเชิงลบต่อสมาชิกหรือแผนงานของ
องค์กรบางแผนก บุคคลเหล่านี้อาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลงในกรณีของบุคคลบางคน การเปลี่ยนแปลง
อาจทำให้เกิดการสูญเสียอำนาจ เงินเดือน ชื่อเสียงหรือผลประโยชน์อื่นๆ ที่ไม่อาจชดเชยได้ด้วย
ผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง และ 3) การรับรู้ถึงจุดอ่อนของข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลง บางครั้ง
สมาชิกขององค์กรอาจต่อต้านการเปลี่ยนแปลง เพราะพวกเขาทราบถึงปัญหาที่ถูกมองข้ามไปโดยผู้ริเริ่ม
การเปลี่ยนแปลง การต่อต้านแบบนี้มองเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นสิ่งดี แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ได้
ประโยชน์ ผู้บริหารควรยอมรับและใช้ประโยชน์เพื่อทำให้ข้อเสนอของการเปลี่ยนแปลงของพวกเขามี
ประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการต่อต้านรัฐบาล คือความไม่ลงรอยกันหรือสภาวะ ที่ไม่เห็น
พ้องต้องกัน หรือความเป็นปฏิกิริยา ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยมีสาเหตุมา
จากวัตถุประสงค์ของกระบวนการตลอดจนผลของการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ไม่สามารถเข้ากันได้ กลัว
สูญเสียสถานะความมั่นคง อำนาจ ความไม่เต็มใจ เสียผลประโยชน์ที่มีอยู่

จากการศึกษา ค้นคว้า แนวคิด ทฤษฎี หลักการ ผลงานทางวิชาการ และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
ที่ได้ศึกษาไว้ในเรื่องที่เกี่ยวข้อง “รูปแบบพฤติกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของ
พลเมือง” ได้นำมากำหนดเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ ดังที่แสดงไว้ในกรอบแนวคิด ดังแผนภาพที่ 1
ดังนี้

แผนภาพที่ 1 รูปแบบพฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางการเมืองตามวิถีประชาธิปไตยของพลเมือง

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิกา ชมดี. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ : ศึกษา เฉพาะ กรณีโครงการสารภีตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ สค.ม. (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- จรรณ สุภาพ. (2514). *การเมือง*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จิรัช (บรรพต) วีระสัย และคณะ. (2538). *รัฐศาสตร์ทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช
- ฐปนรรต พรหมอินทร์, จุมพล หนิมพานิช. (2549). *พฤติกรรมทางการเมืองขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- เดชรัตน์ สุขกำเนิด, วิชัย เอกพลากร, ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์. (2545). *การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เพื่อการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ : แนวคิด แนวทาง และแนวปฏิบัติ*. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ประยัต หงษ์ทองคำ. (2539). *พัฒนาการทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์พาพาส จำกัด.

- ปัตพงษ์ เกษสมบูรณ์, (2544). *กลไกและกระบวนการสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ : รายงาน
ทบทวนความรู้*. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตรและคณะ. (2545). *วิถีชีวิต วิถีสู่ ขบวนการภาคประชาชนร่วมสมัย*. เชียงใหม่: ตรีสิน.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, สิริพรรณ นกสวน และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา (บรรณาธิการ). (2546). *คำและความคิด
ในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มยุรี อนุমানราชชน. (2547). *นโยบายสาธารณะ แนวคิด กระบวนการและการวิเคราะห์*. เชียงใหม่: คณิน
นิจการพิมพ์
- ลิขิต ชีรเวคิน. (2552). *การสร้างรัฐชาติและการสร้างชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรวลัญช์ โรจนพล. (2554). *กระบวนการและพฤติกรรมทางการเมืองของไทย ในประมวลสารชุดวิชา
การเมืองการปกครองไทย* หน่วยที่ 6 หน้า 8-13. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชารัฐศาสตร์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2547). *คู่มือเกี่ยวกับความขัดแย้ง : หลักการและเครื่องมือแก้ปัญหา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์
สันติและธรรมาภิบาล.
- วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. (2551). *สตรีกับการเมือง: ความจริง เรื่อง
พื้นที่ทางการเมืองและการขับเคลื่อน*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น
พระปกเกล้า.
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน. (2548). *วัฒนธรรมทางการเมืองกับพฤติกรรมทางการเมืองไทยในเอกสารการสอน
ชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย* หน่วยที่ 11 หน้า 1 - 36. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สาขาวิชารัฐศาสตร์.
- สนุก สิงห์มาตร. (2559). “รูปแบบการแสดงออกทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ”. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*. 5 (3), 29-44.
- สมยศ นาวิก. (2538). *การบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ดอกหญ้า.
- สุเมธ ทรายแก้ว. (2536). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ:
ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัด
อุดรธานี*. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเมธ แสงนิ่มนวล. (2546). *แนวทางตัวอย่างการพูดในโอกาสต่าง ๆ*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : บุ๊คแบงก์.
- อรุณ รักธรรม. (2525). *หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

- Amidei,N. (1991). “So you want to make a difference: Advocacy is the key”. In Wallack, Let al..*Media Advocacy and Public Health, Power for Prevention..* (pp.28-29)
London: SAGE Publications
- Kenaphoom. (2013). “The Creating of the Survey Research Conceptual Framework on Public Administration” *Valaya Alongkorn Review* Vol. 3 No. 2 July-December 2013 : 169– 185.
- Kenaphoom. (2014A). “Research Philosophy: Quantity Quality” *Journal of Political Science and Law, Rajabhat Kalasin University*, 3 (2), 49–51.
- Kenaphoom. (2014B). “Establish the Research Conceptual Framework in Public Administration by the Rational Conceptual thinking”. *PhetchabunRajabhat Journal*, 16 (1) : January-June 2014 : 1–19.
- Kenaphoom. (2014D). “The creating of Quantitative Research Conceptual Framework of Public Administration by Literature Review”. *Udonthani Rajabhat University Journal of Humanities and Social Science*, 3 (1) : January-June 2014.
- Kenaphoom. (2015). “The research Conceptual Framework Establishment by the Grounded Theory” *VRU Research and Development Journal*,10 (3) (September-December, 2015)
- Lyman, Stanford, M. (ed.). (1995). *Social Movements, Critiques, Concept, Case Studies*. Macmillan.
- Turner, Ralph H., & Killian, Lewis. (1957). *Collective Behavior*. Englewood Cliffs, J.J.: PrenticeHall.
- Wallack, L., et al. (1993). *Madia Advocacy and Public Health : Power for Prevention*. Newbury Park: Sage.